

Mobutu, l'últim emperador

Mobutu Sese Seko, amo i senyor del Zaire fins fa ben poc, veu impotent com la guerrilla dels banyamulengues destrueix el seu poder amb el vist-i-plau de l'Occident que li havia donat suport.

Trist final per a Mobutu, l'últim emperador africà ara abandonat pels països als quals tants de favors va fer durant més de trenta anys de poder. Deu ser molt dur per a una persona arrogant, quasi omnipotent a Kinshasa, tornar-se un empestat i sentir-se un cadàver polític. El cabdill acostumat a comprar opositors i corrompre empresaris des de la seva immensa finca tropical, ara es veu sol, abatut per un càncer que no poden guarir ni els diners ni el sol de Niça i menyspreat per aquells que va fer enriquir. Mira enrere i només hi veu un país desestructurat, una multitud que l'odia a mort, un exèrcit desmoralitzat i una minúscula guerrilla a punt de fer l'assalt

contra la rica Shaba. Els oportunistes, en un gest que es repeteix des de l'equador africà fins a la civilitzada Europa, li han girat l'esquena i prou van fer d'anar l'altre dia a l'aeroport a oferir-li unes flors al seu retorn de França.

Trist final per a un maníac, un maníac útil als interessos de l'anomenat món lliure durant la Guerra Freda. Trist final per al botxí de Lumumba i de les il·lusions col·lectives de construir, al Congo d'aleshores, un estat socialista amb les runes del terrible colonialisme belga que havia apadrinat el rei Leopold. En tots aquests anys, mentre l'espectre del brillant Patrice Lumumba el visitava cada nit, segons conten les veus populars, Mobutu va saquejar el país impunement amb l'ajut de les grans em-

preses europees i nord-americanes.

L'emperador útil era lladre, però no imbècil. Va jugar al populisme amb la zairització per trencar, si més no psicològicament, amb Occident bo i enllustrant les sabates de Henry Kissinger i mantenint bones relacions amb els dos emperadors asiàtics rojos, Kim Il Sung i Mao Zedong. Els seus súbdits oblidaven els noms cristians, prohibits, es vestien l'abacot i s'aprenien les noves denominacions africanes de les ciutats mentre ell omplia les presons de sospitosos i s'aguditzaven les diferències ètniques i regionals.

Potser la cohort de llepaculs no li va dir, o ell no va voler sentir-ho, que s'havia de reconvertir, quan la fi de la Guerra Freda l'havia tornat en prescindible. Si hagués cedit

una mica a l'oposició, hauria sobreviscut perquè tothom estava d'acord que no es podia fer res sense Mobutu, l'únic que garantia la unitat d'un país en vies de desintegració. El conflicte de Rwanda del 1994 el va salvar. La cèl·lula africana de l'Elisi, enfangada fins al coll amb el suport als radicals hutus i al president rwandès Juvénal Habyarimana que van aplicar la solució final contra els tutsis, va trobar en Mobutu un aliat fonamental per a l'operació Turquesa, beneïda per les Nacions Unides. Com després s'ha comprovat, la protecció dels hutus als camps de l'est del Zaire va ser contraproduent, perquè els milicians es van amagar entre els refugiats per fustigar el règim de

Kigali i aquest va respondre donant armes als banyamulengues de Laurent Kabila.

Protegit pels francesos, que es van empassar per raons estratègiques la mort del seu ambaixador a Kinshasa uns anys abans, Mobutu semblava renèixer de les cendres. Fins i tot va tornar a fer de mitjançer en el conflicte d'Angola. Però només era un miratge. El mariscal, abandonat pels nord-americans, que el consideren un ésser paleolític, no va moure ni un dit per aturar la descomposició de l'estat ni pactar amb la guerrilla i l'oposició. El va perdre la prepotència i l'avarícia quan amb un gest hauria pogut sobreviure. Potser ja era massa tard.

Mobutu és un personatge polític mort. Malalt i sol, Mobutu ja no troba suports ni entre els seus aliats internacionals ni entre els mateixos zairesos, que frisen pel seu enderrocament.

Antoni Castel